

POSTANOWIENIE

Dnia 20 sierpnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący)

SSN Zbigniew Myszka

SSN Maciej Pacuda (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku Q. Spółka z o.o. w Z. i Z. K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Z.
o ustalenie istnienia obowiązku ubezpieczenia społecznego z tytułu umowy
zlecenia,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 20 sierpnia 2019 r.,
zażalenia wnioskodawcy Q. Spółka z o.o. w Z. na postanowienie Sądu
Apelacyjnego w (...)
z dnia 25 lutego 2019 r., sygn. akt III AUz (...), III WSC (...),

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) postanowieniem z dnia 25 lutego 2019 r. odrzucił skargę kasacyjną wniesioną przez odwołującą się Q. Spółkę z o.o. w Z. od postanowienia tego Sądu z dnia 23 października 2018 r., którym umorzono postępowanie zażaleniowe.

W uzasadnieniu postanowienia z dnia 25 lutego 2019 r. Sąd Apelacyjny stwierdził, że prezes odwołującej się Spółki osobiście wniósł skargę kasacyjną, błędnie nazwaną zażaleniem. Sąd drugiej instancji przypomniał w związku z tym, że zgodnie z art. 87¹ § 1 k.p.c., w postępowaniu przed Sądem Najwyższym,

właściwym do rozpoznania skargi kasacyjnej, strona musi być reprezentowana przez adwokata lub radcę prawnego. Z tego względu wniesiona przez odwołującą się skarga kasacyjna jako niedopuszczalna podlegała odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c.

Odwołująca się Q. Spółka z o.o. w Z. wniosła do Sądu Najwyższego zażalenie na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 25 lutego 2019 r., zaskarżając to postanowienie w całości i zarzucając mu naruszenie art. 398¹ k.p.c., wskutek dowolnego przyjęcia, że zażalenie odwołującej się wniesione na postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 23 października 2018 r. o umorzeniu postępowania zażaleniowego jest skargą kasacyjną, a nadto wobec nieuwzględnienia tego, że choć art. 398¹ k.p.c. przewiduje skargę kasacyjną od orzeczenia sądu drugiej instancji umarzającego postępowanie kończące postępowanie, to dotyczy to orzeczenia sądu drugiej instancji umarzającego postępowanie w sprawie w całości.

Odwołująca się zarzuciła także naruszenie art. 398⁶ § 2 k.p.c., przez przywołanie tego przepisu jako podstawy do uzasadnienia błędnego przyjęcia, że zażalenie na postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 23 października 2018 r. o umorzeniu postępowania zażaleniowego jest skargą, która jest niedopuszczalna.

Powołując się na tak sformułowane zarzuty, odwołująca się wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia Sądu Apelacyjnego w (...) oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującego kosztów postępowania według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia Sądu Apelacyjnego w (...) na podstawie art. 395 § 2 k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rozpatrywane w niniejszym postępowaniu zażalenie jest ostatecznie nieuzasadnione, choć część podniesionych w nim zarzutów zasługuje na uwzględnienie.

Dla lepszego zrozumienia toku rozumowania, które doprowadziło Sąd Najwyższy do powyższej konstatacji, należy odtworzyć kolejne fazy postępowania toczącego się w niniejszej sprawie.

Trzeba zatem przypomnieć, że Sąd pierwszej instancji postanowieniem z dnia 6 lipca 2011 r. zawiesił postępowanie w sprawie zainicjowanej odwołaniem Q. Spółki z o.o. i Z. K. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Z. dotyczącej ustalenia istnienia obowiązku ubezpieczenia społecznego z tytułu umowy o pracę nakładczą. Następnie Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 8 sierpnia 2012 r. umorzył postępowanie w sprawie, wyjaśniając w uzasadnieniu tego orzeczenia, że stosownie do treści art. 182 § 1 k.p.c., Sąd umarza postępowanie zawieszone na zgodny wniosek stron, jeżeli wniosek o podjęcie postępowania nie został zgłoszony w ciągu roku od daty postanowienia o zawieszeniu.

Odwołując się Spółka wniosła zażalenie na postanowienie Sądu Okręgowego z dnia 8 sierpnia 2012 r. W toku postępowania zażaleniowego Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 1 października 2012 r. zawiesił jednak to postępowanie z powołaniem się na regulację art. 174 § 1 pkt 2 k.p.c., a następnie postanowieniem z dnia 23 października 2018 r. umorzył postępowanie zażaleniowe. Na to właśnie postanowienie reprezentujący odwołującą się prezes jej zarządu wniosł zażalenie, które Sąd Apelacyjny potraktował jako skargę kasacyjną, uznając, jak się zdaje, że środkiem zaskarżenia postanowienia o umorzeniu postępowania zażaleniowego w każdym przypadku jest właśnie skarga kasacyjna.

Uwzględniając przedstawiony wyżej przebieg postępowania w niniejszej sprawie, Sąd Najwyższy uznaje, że ma rację żaląca się, zarzucając Sądowi drugiej instancji błąd w ocenie środka prawnego służącego żalącej się na postanowienie z dnia 23 października 2018 r. o umorzeniu postępowania zażaleniowego.

Należy bowiem przypomnieć, że zgodnie z art. 398¹ § 1 k.p.c., skarga kasacyjna przysługuje od wydanego przez sąd drugiej instancji prawomocnego wyroku lub postanowienia w przedmiocie odrzucenia pozwu albo umorzenia postępowania kończącego postępowanie w sprawie. Przy przyjęciu, że postanowienie o umorzeniu postępowania zażaleniowego kończy postępowanie w sprawie, wymaga więc rozważenia czy postanowienie to jest tym orzeczeniem, które, zgodnie z art. 398¹ § 1 k.p.c., podlega zaskarżeniu skargą kasacyjną czy też,

jak przewiduje art. 394¹ § 2 k.p.c., podlega zaskarżeniu zażaleniem (oczywiście z zastrzeżeniem, że ten środek zaskarżenia służy wówczas, gdy w sprawie przysługuje skarga kasacyjna i nie chodzi o jedno z postanowień, o których mowa w art. 398¹ § 1 k.p.c., a także postanowień wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że rozróżnienie postanowień kończących postępowanie w sprawie podlegających zaskarżeniu albo skargą kasacyjną albo zażaleniem wymaga wskazania, po pierwsze, na wagę skargi kasacyjnej i po drugie, na sposób procedowania sądu drugiej instancji, wynikający przede wszystkim z art. 386 § 3 k.p.c. Skarga kasacyjna, jako środek prawny o szczególnej randze, ma więc zastosowanie tylko do orzeczeń o największym znaczeniu procesowym. Wobec tego zaskarżeniu w tym trybie podlegają orzeczenia merytoryczne co do istoty sprawy (art. 386 § 1 k.p.c.). Jest też jasne, że oprócz takich orzeczeń sąd drugiej instancji wydaje postanowienia w przedmiocie odrzucenia pozwu oraz umorzenia postępowania. Właściwym przykładem są tu postanowienie uchylające zaskarżony wyrok z jednoczesnym odrzuceniem pozwu lub umorzeniem postępowania wydane w warunkach wynikających z art. 386 § 3 k.p.c., a więc postanowienia rozstrzygające kwestie dotyczące przesłanek procesowych (por. art. 199, 1099, 1124 k.p.c.), jak również sytuacja, gdy powód cofnął ze skutkiem prawnym pozew lub, jeżeli wydanie wyroku stało się z innych przyczyn zbędne lub niedopuszczalne (art. 355 § 1 k.p.c.). Na równi z cofnięciem pozwu traktuje się też odwołanie wniesione w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych. We wszystkich tych wypadkach wchodzi więc w grę okoliczności istniejące przed wydaniem zaskarżonego wyroku, które nie zostały uwzględnione przez sąd pierwszej instancji i okoliczności, które powstały dopiero po tym wyroku, a zatem okoliczności następcze. Z powyższego, zatem wynika, że chodzi o rozstrzygnięcia obejmujące postępowanie w sprawie w całości (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 8 marca 2013 r., III CZ 12/13, LEX nr 1331313; z dnia 25 września 2014 r., II CZ 45/14, LEX nr 1532736; z dnia 15 lutego 2018 r., I CZ 17/18, LEX nr 2486188; z dnia 18 kwietnia 2018 r., IV CZ 17/18, LEX nr 2498015).

Umorzenie postępowania zażaleniowego nie mieści się natomiast w kategorii postanowień wydanych przez sąd drugiej instancji w warunkach uregulowanych w art. 386 § 3 k.p.c. Postanowienie w tym przedmiocie, podlega zatem, stosownie do art. 394¹ § 2 k.p.c., zaskarżeniu zażaleniem i to o tyle, o ile w danej sprawie przysługuje skarga kasacyjna.

Błędna, jak wynika w powyższych rozważaniach, ocena rodzaju środka zaskarżenia przysługującego żalącej się, dokonana przez Sąd Apelacyjny, nie ma jednak wpływu na ocenę słuszności rozstrzygnięcia zawartego w sentencji postanowienia z dnia 25 lutego 2019 r. o odrzuceniu tego środka zaskarżenia. Trzeba bowiem przypomnieć, że postanowienie z dnia 23 października 2018 r. o umorzeniu postępowania zażaleniowego podlega, stosownie do art. 394¹ § 2 k.p.c. – jako postanowienie kończące postępowanie w sprawie, w której ze względu na jej przedmiot przysługuje skarga kasacyjna – zaskarżeniu zażaleniem do Sądu Najwyższego. W postępowaniu przed Sądem Najwyższym, z mocy art. 87¹ § 1 k.p.c., obowiązuje natomiast przymus adwokacko-radcowski. Przymus ten ma charakter bezwzględny i obejmuje wszystkie postępowania toczące się przed Sądem Najwyższym. Objęte takim przymusem zażalenie, wniesione osobiście przez stronę pozbawioną zdolności postulacyjnej jest więc dotknięte brakiem nieusuwalnym, co powoduje konieczność jego odrzucenia, jako niedopuszczalnego, bez wzywania do uzupełnienia tego braku (por. m.in postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 28 czerwca 2017 r., IV CZ 33/17, LEX nr 2340610; z dnia 28 marca 2018 r., V CZ 16/18, LEX nr 2495976).

Odnosząc powyższe rozważania do okoliczności faktycznych niniejszej sprawy, Sąd Najwyższy stwierdza, że zażalenie na postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 23 października 2018 r. zostało wniesione przez żalącą się bez dochowania wymogu, o którym mowa w art. 87¹ § 1 k.p.c. Zażalenie to sporządził bowiem i podpisał prezes zarządu żalącej się. Brak ten został zaś słusznie dostrzeżony przez Sąd drugiej instancji. Ostatecznie więc Sąd ten trafnie uznał, że wspomniany środek prawny jest niedopuszczalny z innych przyczyn w rozumieniu art. 398⁶ § 2 k.p.c.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że rozpatrywane zażalenie nie jest uzasadnione. Dlatego też, opierając

się na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w związku art. 394¹ § 3 k.p.c., orzekł jak w sentencji swojego postanowienia.